

Változó talajok – változó feladatok

Szaklapjainkban gyakran említjük a klímaváltozásokat és következményeit. Kevesebb szó esik a talajok változásairól, legyenek ezek klímfüggők vagy más okra visszavezethetők. Egy nemzetközi munkacsoport igyekezett a talajok globális változásairól áttekintő képet rajzolni (Global soil change, Laxenburg, Austria, 1990) és pontokba szedni a velük kapcsolatos, elhárításukat szolgáló teendőket. A következő lépések megletét javasolják:

1. Naprakész leltár elkészítése a Föld talajtani erőforrásairól.

2. A talajosztályozás nemzetközivé tétele a FAO/UNESCO világ-talajterkép magyarító szövegére alapozottan.

3. A talajok CO₂-körforgalmának tanulmányozása az atmoszféra CO₂-tartalmának összefüggéseiben.

4. A talajváltozások (erózió, savanyodás, sósdás stb.) mennyiségi meghatározása és területi kiterjedésének térképezése.

5. A talajok termékenységében mutatkozó hátrányos változások számszerű meghatározása, különös tekintettel az ember okozta változásokra.

6. Ugyanez az előnyös változásokra vonatkoztatva.

7. Szennyező tényezők hatása különböző talajokra és ezek megismerése.

8. Károsító tényezők elhárításának, rontott talajok helyreállításának ökonómiai vonatkozásait áttekinteni.

9. A talajképződés dinamikájának tanulmányozása, a klíma, a vegetáció, a talajhasználat okozta változások időtartamának megismerése.

10. A talajváltozások mikroszintű figyeléséhez szükséges módszerek kiválasztása (pl. a távérzékelés lehetőségei).

11. A föld és talaj erőforrásának skálaszerű értékeléséhez elmélet és gyakorlat kidolgozása.

12. A talajváltozások rendszeres észlelésének és nemzetközi szintű összehasonlításának megszervezése.

Ref.: **dr. Szodfridt István**

Joglesen

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő

• 12/2001. (II. 15.) FVM r. A SAPARD Hivatal létesítéséről574

• 13/2001. (II. 23.) FVM-PM e. r. A mezei őrszolgálat megalakításához, fenntartásához nyújtandó 2001–2002. évi állami hozzájárulás igénybevételének rendjéről és feltételeiről576

A magánerdôkrôl elôretekintve

Pályakezdekként 1958–59-ben üzemtervezôkként dolgoztam a Miskolci Erdôrendezôségen. Ezen tevékenységem keretén belül üzemterveztem Putnok határában közbirtokossági erdôként kezelt területet. Szakmai tevékenységem folyamán a legsiralmasabb állapotú erdôként maradt meg az emlékezetemben. Feltehetôen az elmúlt negyvenegynéhány év alatt sem tudta az erdô, a korábbi helytelen gazdálkodásból származó rontott erdô minôsítését kinôni.

A mai osztatlan közös tulajdonban lévô vagy erdôtársulásba tömörítendô erdôk a fent leírt tulajdonviszonyhoz hasonlóak. Félô, hogy sorsuk, az üzemtervi és a szakmai elôírások és a megfelelô felügyelet ellenére, hasonlóvá válik a már említett közbirtokossági erdôhöz. Az itt említett osztatlan közös tulajdonú és erdôtársulásba tömörített erdôk esetében az elôretekintô, tartamosságra törekvô magántulajdoni érdek nem vagy csak részben tud érvényesülni. Az erdôt kezelô szerv érdeke egysegnyi idô alatt az adott területôrôl a minél nagyobb nyereség hozatala, s ez az esetek többségében nem az erdô tartamosságát szolgálja. Elôírásokkal, rendelkezésekkel a szabálytalanságok mérsékelhetôk, de nem zárhatók ki, fôleg akkor, ha a tulajdonosi szemlélet zömében hiányzik. Az erdôt nem a gazdálkodó tulajdonostól kell féltetni! A magántulajdonosi tudat és a gyakorlati megvalósulás megôrzése kulcsfontosságú!

A hogyan tovább érdekében véleményem szerint elsôsorban a szakmai képzést kell elôtérbe helyezni. Jelentôs erdôvagyonuk van magas biológiai végzettségû személyeknek (kertészek, mezôgazdászok, orvosok, biológusok stb.). Ezen tulajdonosok közül minden bizonnyal, fôleg a fiatalabbak, másod- vagy harmaddiplomaként, többen vállalkoznának az erdômérnöki szakismeretek megszerzésére. Akik elsôsorban megfelelô alapképzés hiánya miatt koruknál vagy egyéb okoknál fogva erdôvagyonuk érdekében a fenti jelentôs terhet igénylô oktatási formát nem vállalnák, azok számára lehetővé kellene tenni az erdésztechnikusi képzésben való részvételt. A fentiekben túlmenôen az erdészeti szakmunkásképzôk is jelentôs szakismeretet adnak gyakorlati

munkát végzô személyek részére. Fentiek érdekében a már említett tanintézeteknek a magánerdô-tulajdonosok részére a képzést meg kellene hirdetni. Ezen oktatási forma elvégzéséhez jelentôs pénzeszközre volna szükség, hogy az érintett pedagógusok túllórját és az egyéb költségeket a tanintézetek fedezni tudják. Minden bizonnyal az érintett személyek is hajlandók e vonatkozásban jelentôsebb anyagi terhet vállalni. Elképzelhetô, hogy a SAPARD program keretén belül a cél érdekében jelentôsebb anyagi forrásokhoz lehetne jutni. Ezen túlmenôen más anyagi támogatási lehetôségek is adódnak, amit az illetékeseknek fel kellene tárni. Az anyagi juttatást az érintett tanintézetekhez kellene elhelyezni a többlethallgatói létszám függvényében. Mindezeket megelôzôen a tanintézetekkel személyes kapcsolatot kellene teremteni az illetékes minisztériumi oktatási központnak. A különbözô szintû erdészeti szakismeretek megszerzéséhez adottak a megfelelô oktatási intézmények személyi és tárgyi feltételeikkel együtt!

A tudást, ez esetben a szakmai tudást, kell az elsô helyre állítani, mert már 1845-ben akadémiai székfoglaló beszédében *Mészáros Lázár*, az elsô magyar hadügyminiszter a következôket írta: „*A tudatlanság a legnagyobb és a legrosszabb szegénység!*”

A magánerdôk és a még rendezetlen tulajdonviszonyú erdôterületek, erdôtelepítések mind az erdôfelügyelôség munkáját növelik az állami erdô felügyelete és az egyéb tennivalók mellett. Ez jelentôs többletmunkát ad a már említett felügyeleti intézménynek. Az esetek jelentôs részében a magánerdôkben végzendô tevékenységhez szakmai segítséget nyújtanak az adminisztrációban és a gyakorlati végrehajtásban is. Bár ezen tevékenység nem feladatuk, munkaköri tevékenységükkel csak részben összeegyeztethetô.

Fentiekben túlmenôen haladéktalanul a szakmai irányítást kellene megszervezni a falugazdász hálózathoz hasonlóan. A szakmai tanácsadást végzô személye ne legyen kötelezô a körzetében lévô minden erdôtulajdonosra. Az erdôtulajdonosnak legyen jogában szaktanácsadót választani. A megfelelô szakmai végzettségû tulajdonosoknak le-

gyen joguk a saját és az őket megbízók érdejét kezelni, a szakmai előírások és a felügyeleti elvárások szerint.

Az idevonatkozó költségek egy részét központi alapból kellene fedezni, más részét egységár formájában a tulajdonosokra terhelni, az éves tervben szereplő árbevétel hányadában. A tanácsadói hálózat felügyeletét az érintett területű erdőfelügyelőségeknek kellene alávetni, irányításuk hatáskörébe helyezni. Az átmeneti időre lehetővé kellene tenni, hogy a jelenleg is felügyeletet gyakorló felügyelők a jelenlegi munkájuk mellett hivatalból végezhesék a szakmai irányítást, tanácsadást, de másik körzetben! Ez jelentős többletterhet róna a felügyeleti egységek vezetőire is. A számítógépes nyilvántartás így lenne a legegyszerűbben kiépíthető a szaktanácsadás és a felügyelet között!

Az erdészeti szolgáltatást végző vállalkozók jelentős része megfelelő képzettség hiányában az idevonatkozó adminisztrációt csak részben ismeri. Ma már az új erdészeti szolgáltatások engedélyének kiadásához szükséges a megfelelő erdészeti szakismereti háttér. Az erdőtulajdonosok jelentős része az üzemtervet nem ismeri, s ezért a fakitermelésben, fakereskedelemben résztvevő vállalkozóknak bizonyos mértékben kiszolgáltatottjai. Az erdészeti üzemterv szerinti gazdálkodás betartása az erdőtulajdonosokra vonatkozik. Mivel az erdészeti szakmunkákat végző vállalkozók érdeke nem vagy csak részben azonos az erdőtulajdonoséval, ezért számos konfliktushelyzet keletkezik. Ennek minden esetben az erdő a kárvallottja, több évre előre kihatón! A megértő emberi hozzáállás az erdőben esett kárt nem vagy csak részben tudja enyhíteni!

Természetesen a már jól működő magánerdő-társulásokat továbbra is fenn kell tartani, igény szerint bővíteni!

A magánerdő-társulás erőszakolt szervezeti kiépítésével nem értek egyet. A társult erdőgazdálkodásban a magántulajdonosi tudat sérül, elveszik!

– Az illetékesek hassanak oda, hogy a magántulajdon ne sérüljön!

– Az erdőtelepítések célcsoportos állami támogatása jelenleg a valós költségek 70 százalékát sem fedezi!

– A magánerdők létesítéséhez a tulajdonosok részéről a hozzáadott beruházási költség több, mint 30%!

– Erdőtársulás szervezése esetén ezt a jelentős anyagi beruházást a tulajdonos elveszti.

– A társult erdőgazdálkodások irányításában az igazgatósági és a felü-

gyelőbizottsági tagság munkáját – az eddigi tapasztalatok alapján – nem tartom eredményesnek.

– A tulajdonosi tudatot elmosó társult gazdálkodás keserű emlékei még sokunkban élnek!

Az osztatlan közös tulajdonú erdők-nél – a helyi adottságoknak megfelelően – az erdőterület alsó határát meg kellene határozni, és a birtokviszonyok kialakulását eszerint a felügyeleten ke-

resztül irányítani. Hasonlóan kellene cselekedni a későbbiekben az örökösödéssel várhatóan megoszló erdőterületek esetében is.

A jelenleg is több százezer hektárra tehető és az állandóan növekvő magán-erdők szakmai irányítás nélkül nem ma-radhatnak!

„Hass, alkoss, gyarapíts...” (Kölcsey)

Beliczay István
ny. erdőmérnök

Az erdők termőhelyi értékelésének kezdetei Európában

A fák növekedésére vonatkozó észlelések eredményeiről először a görög *Theophrastos* (Kr.e. 370–285) számolt be. *Arisztotelész* tanítványa volt, széleskörű érdeklődését jelzi, hogy fenológiai megfigyeléseket is végzett. Észrevette, hogy különböző termőhelyi adottságok között a fák növekedésmentete erősen eltérő volt. A termőhely rendszerezésében az első említésre méltó név a római *Catoe* (Kr.e. 234–139). Ő a talaj termékenységére alapozva osztályozott, erre a földbérlet számszerű meghatározása miatt volt szükség. 9 termőhelytípust határolt el, legjobb a bortermelésre, a leggyengébb a legelőerdők számára alkalmas termőhelyeket jelezte. A fák növekedése és a helyi tapasztalatok voltak ekkor a mérvadók.

Az első tudományos igényű osztályozás a német *Cottatól* származik. A 18. sz.-ban 100 fokú skálát szerkesztett, ebben a nulla a kopár területet, a 100-as a legjobb erdőknek alkalmas területet jelezte. Vele

ellentétben *Hartig* 1795-ben három fokozatot – gyenge, közepes, jó – is elégségesnek tartott. *Blomquist* 1872-ben Finnországot három zónára osztotta, mindegyiken belül újabb három minőségi kategóriát különített el. Jobbnak tűnt *Cajander* növényzetre épített osztályozása, hosszabb ideig érvényben volt, annál is inkább, mivel *Cajander* Finnország miniszterelnöke is volt.

A 18. században jelentek meg a talajkémiaira épített osztályozások, művelői közül *Liebig*, *Falckenstein*, *Valmari*, *Vater* és *Mitscherlich* nevét érdemes megjegyeznünk.

A rendszerezők két alapelv szerint dolgoztak: 1. a talaj kémiai és fizikai tulajdonságaira alapoztak, 2. a fák növekedése szolgáltatta az alapot.

(Hivatkozás: S. T. Tesch: The evolution of forest yield determination and site classification. Forest Ecol. Mgmt. 1980/81, 169–182. o.)

Dr. Szodfridt István

Az Állami Erdészeti Szolgálat Szombathelyi Igazgatósága

PÁLYÁZATOT hirdet

ERDŐFELÜGYELŐI és ERDŐTERVEZŐI

állások beöltésére Vas megye területére.

Pályázati feltételek:

- felsőfokú szakmai végzettség,
- büntetlen előélet,
- 5 éves szakmai gyakorlat.

A pályázathoz csatolni kell a végzettséget igazoló okirat másolatát, szakmai önéletrajzot. Bérezés a köztisztviselői törvény szerint. Jelentkezni az intézmény igazgatójánál, Szombathely, Batthyány tér 2. szám alatt lehet.